

Az OMCE centenáriumi ünnepségsorozata

Az Országos Magyar Cecília Egyesület centenáriumi rendezvényeinek sorát 1997. augusztus 18-án Esztergomban a székesegyházi énekkarok találkozója nyitotta meg. Ezt követte szeptember 19–20–21-én a Kántorképzők Országos Találkozója Pécsen, egybekötve az OMCE kihelyezett ünnepi ülésével. (A pécsi találkozóról ld. híradásunkat lapunk előző számában.)

A rendezvénysorozat november 21–22-én Budapesten zárult. 21-én délelőtt és délután Országos Kántornap volt, melyet az OMCE ünnepi közgyűlése követett. Ezt megtisztelte megjelenésével, köszöntő szavaival az ünnepségsorozat fővédnöke, dr. Paskai László bíboros úr; az Egyetemi templomban a közgyűlést követő vesperást is ő celebrálta.

Szent Cecília ünnepén reggel 8 órakor az OMCE püspök-elnöke, dr. Takács Nándor székesfehérvári megyéspüspök mutatott be szentmisét a Szent István-bazilika Szent Cecília-oltáránál, ahol az egybegyűltek gregorián propriumot és ordináriumot énekeltek. Délután 1 órától Országos Énekkari Találkozó volt 14 kórus részvételével, ugyancsak a Szent István-bazilikában. A centenáriumi ünnepség lezárásaként dr. Seregély István egri érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnöke mutatott be szentmisét, melyen az összegyűlt énekesek és az összkar Kodály Zoltán Magyar miséjét adta elő, valamint gregorián énekek, népénekek, Liszt-, Harmat-, Bárdos-, Werner-motetták hangzottak el.

Az OMCE jubileumi közgyűlésén díszokleveket kaptak azok, akik az egyesület működését hosszú időn át segítették, támogatták. A kitüntetettek, akiknek Dr. Takács Nándor püspök-elnök nyújtotta át az oklevelet: Ábrahám István zeneigazgató; Baróti István orgonaművész; Beniczky Béla karnagy, kántortanfolyam-igazgató; Borián Tibor igazgató; dr. Bucsi László karnagy; Daróczy Bárdos Tamás; Dautner János karnagy; Fehér László karnagy; Gács Klára; Gergely Ferenc orgonaművész; Gonda Anna kántor; Huszár Dezső karnagy; Katona Tibor karnagy, zeneigazgató; Koloss István orgonaművész, Kopeczky Alajos orgonaművész; Kovács Dezső karnagy; Kósa Ferenc zeneigazgató; Könczöl Ferenc karnagy; Leányfalusi Vilmos zeneigazgató; Lisznyai Mária zenetanár; Maitz Imre plébános; Nagy Magdolna kántor; dr. Pehm László zeneigazgató; Póczonyi Mária tanárnő; Soóky István zenetanár; Szabó József zeneigazgató; Tóth József karnagy; Tóth László karnagy, kántorképző-igazgató; Török Ferencné pénztáros; Varga János karnagy; Varjasi Ottó karnagy; dr. Verbényi István zeneigazgató; Virágh Endre orgonaművész, Virágh András orgonaművész; Virány Gábor zenetörténész; Zoltay Ferenc énekes; Tardy László karnagy.

Tardy László

Harmonia Sacra Danubiana '97

Az elmúlt évben október 23. és 31. között Észak- és Dél-Komáromban ismét sor került az immár hagyományos egyházzenei találkozóra, melynek főszervezője és egyúttal védnöke *Stubendek László*, Észak-Komárom alpolgármestere volt. A program jórészt a különféle felekezetek istentisztelete-

inek keretei között, komáromi templomokban illetve egy-egy tatai és gútai templomban folyt, azonban sor került két hangversenyre is. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Mons. Ján Sokol nagyszombati érsek is, aki főpapi szentmisét celebrált a Szent András-templomban. A részt-

vevő együttesek: Alekszander Nyevszkij Kórus, Mária (Dél-Komárom), Schola Marianum, vez. Anna Derevjanková (Eperjes), Bohuslav Stubendek István (Észak-Komárom), valamint Martinů Vegyeskar, vez. Miloslav Krejsa (Letovice), CSMTKÉ, vez. Sapszon Ferenc (Pozsony), Zsuzsanna – szoprán (Észak-Komárom), Nagy Concordia Vegyeskar, vez. Stubendek István János – orgona (Szentés). Október 25-én, az OMCE megalakulásának 100. évfordulója alkalmából az észak-komáromi „Marianum” egyházi iskolában a hazai egyházzenei mozgalmak múltját bemutató, a jelen problémáit tagláló és a jövő lehetőségeit firtató előadásorozat is elhangzott (előadók: Dobszay László, Enyedi Pál, Mezei János, Tardy László).

A budapesti Francia Intézet Messiaen-ciklusa

1998. február 12. és 23. között *Wilhelm András művészeti vezetésével* a Magyarországi Francia Intézet Messiaen-ciklust rendezett Budapesten. A sorozat századunk második fele meghatározó jelentőségű komponistájának művészetét, pedagógiai-elméleti tevékenységének különböző aspektusait igyekezett bemutatni hangversenyeken (Turangalilâ [Győrött, Budapesten és Szegeden is előadva], Húsz tanulmány, Kvartett az Idők vezetőre), egy konferencián s filmekben keresztül. A tudományos ülésen, melynek a Francia Intézet Duna parti székháza adott otthont, február 23-án, hétfő délután *Vidovszky László* Messiaenről, a tanárról, *Török József* Messiaen katolicizmusáról, művészete teológiai vonatkozásairól (előadását ld. lapunk ezen számának 153–156. oldalán), *Wilhelm András* pedig Messiaen teóriáiról (a ritmusról, a színekről s az ornitológiáról) értekezett.

Katolikus szkolák nagyböjti lelkinapja

került megrendezésre március 7-én, szombaton a budapesti Örökimádás-templomban. A Szent Ágoston Liturgikus Megújulási Mozgalom és a Magyar Egyházzenei Társaság által szervezett találkozózt reggel 9 órakor szentmise vezette be, majd a résztvevő kórusok közösen énekelték el a zsolozsma hóráit (tertia, sexta, nona, vesperás), melyek között Barsi Balázs OFM tartott lelkipraktikus szentbeszédet.

Egyházzenei nap Komlón

Komlón a református gyülekezet megalakulásának 50. évfordulójáról „Protestáns hét” keretében emlékeztek meg. A rendezvények sorában 1998. március 31-én egyházzenei napra is sor került, melynek bevezetőjeként Papp Anett „Kincsesárunk, a református énekeskönyv” címmel tartott előadást, majd a Komlói Pedagógus Kamarakórus (vez. Szabó Szabolcs), a Pécsi Evangélikus Egyház Kórusa (vez. Novákné Balázs Magdolna) és a Pécsi Református Kollégium vegyeskara (vez. Hoppál Péter) adott közösen hangversenyt.

Orgonás hírek

Az aquincumi víziorgona újabb rekonstrukciója

A *Kőbányai Tűzoltómúzeum* felkérésére 1996-ra készült el annak Kr. u. III. századból származó víziorgonának az újabb rekonstrukciója, melynek maradványait 1931-ben találták meg az aquincumi ásatásokon. A hangszer elkészítésekor az eredeti maradványok technikai megoldásait, anyagait, méretezését kellett követni. Így a sípok sárgarézből és bronzlemezből, a szelláda bronzból és ólomból, a fa alkatrészek fenyőből, tölgy-

ből és szilfából készültek. A hiányzó sípok méreteit római kori mértékegységek segítségével lehetett kiszámolni. A hangszer három fedett és egy nyitott sípsora pánsípszerű hangot ad, a regisztereket a görög líd skála szerint hangolták. Az orgonát a *Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft.* készítette el, a víznyomás segítségével működő szellellátás elkészítése *Minárovics János* tűzoltó-alezredes csaknem 20 éves szellemi munkájának köszönhető.

Műemlékorgona Kolozsmonostoron

A kolozsvár-kolozsmonostori ősi apátsági templom a közelmúltban került vissza a román ortodox egyháztól a római katolikus egyház használatába. A templom részére —melynek a közelmúltban készültek el Szűz Mária életének eseményeit ábrázoló új üvegablakai— az egyházközség 1995-ben egy elnéptelenedett szász gyülekezet-től, a Segesvár melletti *Szászdályáról* (Derndorf) vásárolt egy kétszáz esztendő, kétmanuálos-pedálos orgonát.

Az eredetileg egymanuálos, pedál nélküli hangszert *Samuel Joseph Maetz* (1760-1826) *berethalmi szász orgonaépítő* készítette 1792-ben hat-száz magyar forintért. Ez volt a mester második orgonája. A mechanikus, csúszkaladás orgona szellellátását három ékfűvő biztosította, a klaviatúra a homlokzat alatt, középen került beépítésre. A hangszer az alábbi hangképpel készült el:

(II.) manuál C,D-c³

Quintadena	16'
Principal	8'
Gedackt	8'
Oktave	4'
Gedacktflöte	4'
Salicet	4'
Quint	2 2/3'
Oktave	2'

Waldflöte	2'
Mixtur 4x	1'
<i>Tremulant</i> (a szélcsatornában)	
<i>Ventil</i>	

Az orgonát 1847-ben hátrafelé újabb manuállal és pedállal bővítette *Samuel Binder* (1816–1885) *segessvári orgonaépítő*:

I. manuál C,D-c ³		pedál C-c ¹
Dolzflöte	8'	Subbass 16'
Salizional	8'	Oktavbass 8'
Spitzflöte	4'	Oktav 4'
Labialer Dulzian	4'	Rauschpfeife 2x4'
Lieblich Prinzipal	2'	Posaune 16''
		(átcsapó)

Az átépítés során új fűvő és egy manuálkopula is készült, a hangszer azonban pedálkopula nélkül maradt. Ezt követően csak 1951-ben alakítottak ismét az orgonán, ekkor a régi fűvőt egy Brasóban használtan vásárolt fűvővel cserélték fel.

Az elhasználdott és rovarfertőzés által is károsított hangszert a kolozsmonostori templomban több hónapos felújítási-restaurálási munkálatok után az elmúlt évben *Molnár József nagyváradi orgonaépítő* állította fel. (Ld. a 295–296. oldal fényképeit!)

A balfi evangélikus templom orgonájának 175 éves jubileuma

1997. május 17-én ünnepélyes keretek között, rövid orgonahangverseny kíséretében vette ismét használatba hosszú évek óta néma orgonáját a balfi evangélikus gyülekezet. Az egymanuális, pedálos, 8 regiszteres hangszert 1822-ben a soproni *Philipp König* orgonaépítő készítette. Az időközben átalakításokat is elszenvedett majd használhatatlanná vált orgonát *Kormos Gyula* mérnök állította helyre, a szekrényzetet *Szombati István* restaurálta.

A hangszer diszpozíciója:

<i>manuál</i> (C-d ³)	
Coppel	8'
Principal	4'
Flauta minor	4'
Quint	2 2/3'
Octav	2'
Mixtur	3 × 1'

<i>pedál</i> (C-f, 18 bill., 12 hang)	
Subbass	16'
Octavbass	8'

Megújult a szabadkai róm. kat. székesegyház Angster-orgonája

A szabadkai Szent Teréz-székesegyház orgonáját a pécsi Angster cég építette 1894-ben, a cég 200. opuszaként. A hárommanuális, 30 regiszteres hangszer tisztán mechanikus (barker-szerkezet nélküli) traktúrával, mechanikus csúszkaládákkal és két játszóasztallal készült. A fő játszóasztalról az egész orgonát lehetett megszólaltatni, a kis, egymanuális-pedálos játszóasztalon pedig csupán a nagyorgona II. manuálműve és két pedálszereg volt kapcsolható, ez utóbbi hétköznapi használatra készült. A több mint egy évszázados hangszer értékét növeli, hogy napjainkra hárommanuális mechanikus Angster-orgona közel eredeti állapotban mindössze kettő maradt fenn (a másik a debreceni Kossuth utcai ref. templom op. 214-es, 27 regiszteres hangszere, szintén 1894-ből). A szabadkai orgonából az idők folyamán —szakszerűtlen javítások során— eltávolították az orgona kopulaszerkezeteit és a „Vibration” szerkezetét, sőt 1974-ben a kis játszóasztalt is elbontották. A hangszert a közelmúltban a *Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft.* újította fel, ennek során pótolták a hiányzó kopulákat, minden alkatrészt az eredeti anyagok felhasználásával és egykori stílusban restauráltak. A 70-es években a hangszer 4 regiszterét átalakították,

ezek a megrendelő kérésére most változatlanul maradtak. Ezen túl —ugyancsak megrendelői óhajra— a II és III. manuál egy-egy új tremolót kapott. Az orgona hangképe:

<i>I. manuál</i> (C-f ²)	
Bourdon	16'
Principa	8'
Fugara	8'
Flute harmonique	8'
Bourdon	8'
Pr. octav	4'
Flauta	4'
Salicet	4'
Superoctav	4'
Mixtura	3 × 2 2/3'
Acuta	3 × 1 1/3'

<i>II. manuál</i> (C-f ²)	
Principal	8'
Flauta tibia	8'
Pr. octav	4'
Flauta	4'
Quint	2 2/3' (1894: <i>Capricorno</i> 8')
Mixtura	3 × 2' (1894: <i>Mixtura</i> 2 2/3')
Tremolo	

ciója volt hallható. Az orgonára, kórusra és rézfúvókra írt *Fantázia és korál* az 1673-as orgona avatójára írt, de azóta elveszett Gabriel Reilichenemű szövegét dolgozta föl. Az áldás előtt *F. Mendelssohn-Bartholdy 98. és 95. zsoltára* csendült fel, az istentiszteletet *Paul Richter d-moll orgonaszonátájának Finale tétele* zárta.

Ezt követően nyílt meg az orgona mögötti toronyszobában az a kiállítás, mely a hangszer történetét és a templom ezzel kapcsolatos zenei múltját

mutatta be. A tárlaton az 1916-os hangszer számos vissza nem épített alkatrésze is ki lett állítva. – Az ünnepséget este *Christoph Bossert* (Trossingen) orgonahangversenye zárta, aki advent első hetének elején az újjávarázsolt hangszeren a kolozsvári zeneművészeti főiskola hallgatóinak – a Bach-művek interpretálása romantikus orgonán, valamint Max Reger op. 59-es sorozatának előadása témakörében – rövid orgonakurzust is tartott.

Enyedi Pál

'Géorgona' a Pécsi Bazilikában

Az elmúlt évben a *Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft.* munkája nyomán új, digitális rendszerű játszóasztalt kapott a pécsi székesegyház orgonája. Az játszóberendezéshez nemcsak egy 256 soros „Setzer”-kombináció s a crescendo-henger 4 szabadon programozható kombinációja tartozik, hanem hazánkban itt nyílik mód először arra, hogy —első-

szorban a nagyszámú turistacsoport részére— „művész nélküli koncertet” rendezhessenek. Az orgonajátékot ugyanis a játszóasztal speciális számítógépére lehet rögzíteni, így az —korrekciós lehetőséggel— bármikor visszajátszható: a hangszer „előben” megszólal. A 160 órányi memória a mágneslemezek számától függően megsokszorozható.

A Szeretet Leányai Társulata kápolnájának új orgonája

1998. március 28-án került sor a budapesti Ménesi úton álló kápolna új hangszerének szakmai bemutatójára. A mechanikus csúszkaladás orgonát *Paulus Frigyes* orgonaépítő mester készítette. Hangképe:

I. manuál

Bourdon	8'
Oktáv	4'
Fuvola	4'
Principál	2'
Mixtura	3× 1 1/3'
Klarinet	8'

II. manuál

Födött	8'
Gamba	8'
Zergekürt	4'
Sesquialtera	2 2/3'+1 3/5'
Blockflöte	2'
Vox humana	8'

pedál

Subbass	16'
Gedackt	8'

Kopulák: P+I, P+II, I+II.

Nemzetközi orgonaverseny Győrött

A győri Széchenyi István Főiskola 1998. szeptember 28. és október 3. között nemzetközi orgonaversenyt rendez a városban. A versenyen 30 évesnél fiatalabb (1968. január 1. után született) orgonisták

indulhatnak. A jelentkezés díjtalan, ezen felül a verseny idejére a résztvevők ingyenes kollégiumi elhelyezést és étkezést kapnak. A verseny két fordulóból áll, az első forduló a kisbácsi katolikus

templomban és az evangélikus Öregtemplomban, a második forduló a Szentlélek-templomban és az Öregtemplomban lesz.

Díjak: 1.) 400.000,- Ft, 2.) 250.000,- Ft, 3.) 150.000,- Ft. A zsűri: Karasszon Dezső, Jesper Madсен (Dánia), Ruppert István.

Jelentkezési határidő: 1998. június 30.; további felvilágosítás: Széchenyi István Főiskola Művészeti Fakultása (Győri Nemzetközi Orgonaverseny 1998), 9025 Győr, Kossuth L. út 5.; tel./fax: 96 314 862 (Gyapay Péterné), 96 412 034 (Ruppert István); e-mail: ruppert@rs1.szif.hu.

Lezajlott mesterkurzusokról

Nyári kurzus a hollandiai Vlaardingenben

1997. augusztus 18–23. között a hollandiai Vlaardingenben Jean Boyer és Jan Willem Jansen tartott kurzust. Témái J. S. Bach 18 'lipcsei' orgonakorálja, N. de Grigny *Livre de Orgue*-ja és két spanyol reneszánsz szerző, Antonio de Cabezón és Pablo Bruna művei voltak.

Jean Boyer (1948) Toulouse-ban Xavier Darasse, Párizsban Francis Chapelet és André Isoir növendéke volt, 1988-tól 1995-ig a párizsi Saint-Nicolas-des-Champs orgonistája. Jelenleg a Lille-i Konzervatórium s a Conservatoire National Supérieur de Lyon orgonatanára.

Jan Willem Jansen Hágában Wim van Beeknél (orgona) és Ton Koopmannál (csembaló) tanult, s szintén Toulouse-ban, Xavier Darasse növendékéként tökéletesítette tudását. Jelenleg a Toulouse-i Konzervatórium tanára.

„Thüringische Orgelakademie“

Szintén sok hasznos tapasztalatot gyűjthettek a szeptember 1. és 5. között megrendezett *Thüringische Orgelakademie* résztvevői.

A kurzus fő hangszere, az *altenburgi kastélytemplom* kivételesen jó minőségben restaurált *Trost-orgonája* volt. A szép rokokó orgonaházban álló hangszer érdekessége a sok különleges hangszín: a nyolclábas és vonós regiszterek feltűnően nagy száma s azok gyönyörű hangzása. (Az orgonán elkészülte után nem sokkal J. S. Bach is játszott; a ma is használatban lévő orgonapadon talán a Mester is ült.) — Minden napra esett egy kirándulás, melyek keretében

A színvonalas délelőtti foglalkozásokat délután előadások követték különböző témákban: *Jos de Bie* (Belgium), az utrechti egyetem professzora segítségével megismerkedhettünk a hangolási rendszerek titkaival és a klavirkordjáték művészetével, melybe egy fiatal művész, Erik van Brüggén vezetett be. Estként egy-egy koncert hangzott fel azon a rendkívüli szépségű flamand hangszeren (IV/36), melyet Van Peteghem eredetileg a genti Baudeloo bencés apátság részére 1763-ban épített. A kurzus jó légköre jelentős mértékben a házigazdáknak, Nel és Aad *Zoutendijk*nek volt köszönhető.

A szemináriumot —Jean Boyer állandó közreműködésével— kétvétenként rendezik meg. (A fiatal jelentkezők részére kedvezményt és olcsó szállást tudnak biztosítani. Felvilágosítás: Sweelinckstraat 2 3131 SP Vlaardingen, Hollandia.)

közelebről is megismerkedhettünk Volckland tröchtelborni (1769) és gottstedti (1772), Thielemann gräfenhaini (1731) és Gottfried Silbermann ponitzi (1727) hangszereivel.

A Paolo Crivellaro, Dr. Felix Friedrich és Harald Vogel irányította foglalkozások témája a XVII-XVIII. századi olasz repertoár, a Bach-iskola (elsősorban Krebs művei) és J. S. Bach munkássága volt.

Az előző kurzushoz hasonlóan ezt is növendékkoncert zárta, melynek színvonalát jelentősen emelte őt(!) magyar résztvevő játéka.

Kecskés Monika

Egy orgonakurzus — tolmácsszemmel

1998. január 19. és 23. között David Titterington professzor, a londoni Royal Academy of Music orgona tanszakának tanára a Liszt Ferenc Zeneakadémia egyházzenei tanszékének rendezésében —s az orgona tanszak közreműködésével— Budapesten tartott orgonakurzust.

David Titterington tavaly áprilisban tartotta itt első előadói szemünáriumát, és ennek sikere nyomán született az a gondolat, hogy a professzor úr a következő négy évben félévenként egyszer (azaz összesen nyolc alkalommal) egy egyhetes intenzív kurzus folyamán tanítsa az általa kiválasztott növendékeket. A kurzus anyaga ezúttal Bach 18 'lipcsei' orgonakorálja (BWV 651-668) volt. Délelőttönként a Régi Zeneakadémia Bach-termében, délutánonként pedig a Deák téri evangélikus templomban naponta 3-3 órán keresztül folyt a munka.

A kurzus nem pusztán az orgonálásról szólt, hanem annál sokkal többről: magáról a zenéről. David Titterington nem kész recepteket, hanem egy látásmódot igyekezett megosztani a résztvevőkkel. Hallgatóinak ugyanis nem azt tanította, hogy egy darabot pontosan hogyan kell játszani (a tempó, a regisztrálás vagy az újrend tekintetében), ehelyett felhívta a figyelmüket azokra a szempontokra, amelyek segítségével saját egyéniségüknek megfelelő hiteles előadáshoz juthatnak. A hét alapvető tanulságai:

A legtöbb szó talán a *tempó*ról esett. Rendkívül tudatosan kell megválasztani, hiszen ettől függ, hogy lélegzik-e a darab, azaz él-e a zene. Nagyon pontosan meg kell határozni azt az egy vagy legfeljebb két helyet, melyek alapján tempót kell választani. Az elindított tempóhoz azonban a darab végéig ragaszkodni kell (mind a lassabb, mind a gyorsabb darabok hajlamosak felgyorsulni).

A tempóval szorosan összefügg a *regisztrálás*, hiszen egy vastagabb hangszerelés más tempót kíván, mint például egy nyolc lábas fu-

vola. Az egyes darabok regisztrálásánál az adott orgona jellemzőin kívül figyelembe kell venni a hangzó tér adottságait is. A regisztrálást az is befolyásolja, hogy a darab milyen összefüggésben hangzik fel. Ebben a korálgyűjteményben például sok hasonló karakterű darab van, melyeket egymás után játszva más-képp kell regisztrálni, mint amikor önállóan hangzanak fel.

Sok darabban fontos a *kíséret* szerepe. Ezekben a fő téma vagy dallam (fúgatéma, koráldallam stb.) —melyek kiemelésére mindenki törekszik— és a kíséret valójában kiegészítői egymásnak, és csak ha egyenrangúan szólalnak meg, akkor válik a darab organikus egységgé.

Az előbbiekhöz kapcsolódik a *belső szólások* kezelése. Sokszor ezek mozgása határozza meg a darab karakterét, de a darab egyensúlya, ki-egyenlítetttsége szempontjából mindenképpen fontos. A basszus szólalom illetve az arra épülő harmónia-sor vázlatát, fő irányvonalait pedig feltétlenül ismernünk kell ahhoz, hogy a darabok formai egységeit helyesen határozzuk meg.

Az általánosabb zenei problémák közül még a *felütést* kell megemlíteni, melynek kezelésére —egy-egy felütéses indítást sokféleképpen bemutatva— nyomatékosan felhívta a hallgatók figyelmét a professzor úr.

Szó volt az egyes *díszítések* pontos jelentéséről, de talán még nagyobb hangsúlyt kapott a díszítés és a tempó kapcsolata valamint a díszítés (főként a hosszú trillák) és a többi szólalom összejátzásának problémája.

A barokk *újrendek*ről köztudott, hogy skálázáshoz, futamokhoz stb. nem használták a hüvelykujjat, csak a másik négyet. Ezeket lehet ma is így játszani, de öncélúan, csupán 'historizmusból' nem érdemes: ezek az újrendek elősegítik az apró motívumok frazeálását, és ha végül is mégsem ezekkel játsszuk a darabot, akkor is érdemes segítségükkel felfedezni a darab mikrokozmoszát.

A koráldallamok előadásánál nem szabad figyelmen kívül hagyni *szövegüket*, mert ezek jelentését a zenei anyag is hordozza: legtöbbször csak áttételesen, de olykor a szöveg egyes sorainak a tétel egyes szakaszai pontosan megfelelnek (pl. *Jesus Christus unser Heiland*). A szöveg nemcsak a karakterben, hanem a koráldallam frazeálásában is segít eligazodni: pl. a felütéssel kezdődő belső sorok kezdetét nem mindig jelzi a kotta. Titterington a művek különböző kiadásainak és egyéb dokumentumoknak (pl. Bach levelezése) tanulmányozására is buzdította hallgatóit.

A kurzus igen jó légköre a professzor közvetlen s dinamikus stílusának volt köszönhető, mely segített legyőzni az orgonapadhoz ülők gátlásait. (N.B. orgonapad: felhívta a hallgatók figyelmét a kiegyensúlyozott testtartásra, melyből nagyobb elmozdulás nélkül el lehet érni az orgona minden részét, s mely lehetővé teszi a helyes légzést(!) — hiszen az agy oxigénellátása fontos a koncentráció szempontjából.)

A hét két koncerttel fejeződött be: január 22-én csütörtökön David Titterington a Batthyány téri Szent Anna-templomban felejthetetlen előadásban szólaltatta meg — a Bach-korálok párhuzamaként — Johannes Brahms op. 122 korál-előjátékait, továbbá Félix Mendelssohn-Bartholdy op. 37 nr. 1 c-moll és Johann Sebastian Bach Esz-dúr prelúdium és fúgáját, majd január 23-án pénteken, a Deák téri evangélikus templomban hangzottak fel a 'lipcsei' korálok a kurzus résztvevőinek előadásában. A záróhangversenyt követően David Titterington és a kurzus résztvevői tiszteletére Dobszay László, az egyházzene tanszék vezetője adott vacsorát.

A kurzus sikeréhez hozzájárult Dobszay László, Enyedi Pál tanár urak és Nógrádi Lászlóné tanszéki titkár fáradhatatlan szervező munkája, s a tolmácsolásban váltótársam, Kecskés Mónika orgonaművész közreműködése.

Csomó Orsolya

Orgonás mesterkurzusok 1998. nyarán

Nemzetközi orgonista mesterkurzus Győrben

A győri Richter János Zeneművészeti Szakközépiskola orgona tanszaka szervezésében 1998. június 13–17. között *Gárdonyi Zsolt* würzburgi professzor, orgonaművész vezetésével került sor a rendezvényre. Témái a *liturgikus orgona-improvizáció* valamint *Gárdonyi Zoltán* és *Gárdonyi Zsolt orgonaművei* voltak. A kurzusra minden résztve-

vőnek elő kellett készíteni a) két-két intonációt és/vagy korál-harmonizációt saját felekezetének énekeskönyvéből; b) a *Gárdonyi Zoltán* — *Gárdonyi Zsolt*: 35 korál című *ReZeM*-kiadványból két darabot; c) további szabadon választott darab(ka)t e két szerző műveiből. A rendezvény színhelyét a győri városháza díszterme szolgált.

„Musica antiqua apud Danubium – 1998”

címmel *Szentendrén* idén immár tizenkettedik alkalommal rendezi meg a régizene nyári akadémiaját a Pro Musica Antiqua Danubiana Egyesület. Ennek keretében idén július 27-től augusztus 1-ig *orgonás mesterkurzus* is lesz a városban, melyet *Karasszon Dezső* orgonaművész, a Liszt Ferenc Zeneakadémia Debreceni Konzervatóriumának tanára vezet. A szeminárium témája a *XVII. szá-*

zadi orgonairodalom, melyből a résztvevők tetszés szerint választhatnak darabokat. Ezen belül a kurzus kiemelt célja a *spanyol* (katalán, portugál) *orgonarepertoár* és e repertoár előadásmódjának valamint liturgikus alkalmazásának áttekintése. Ezért minden résztvevőnek ajánlott — de nem kötelező — egy korabeli spanyol szerző művét is előkészíteni. A délelőtti szemináriumokat napon-

ta egy-egy délutáni előadás vagy esti hangverseny egészíti ki, végül a kurzust a hallgatók koncertje és ünnepélyes diplomaosztás zárja.

A kurzus helyszíne a Szentendrei Ferences Gimnázium. — Részvételi díj: aktív résztvevőként (max.10 fő) 7 500,- Ft, passzív hallgatóként 5.000,-

Ft; szállásköltség (igény szerint): cca. 500,- Ft / éjszaka / fő. — Jelentkezési határidő: június 10.; befizetési határidő: június 15. Felvilágosítás: Pannon Ton Agency, 2000 Szentendre, Ignatovity Jakob utca 2., tel./fax: 26 310 429.

Barokk orgonapok Szombathelyen

A Régi Zene Nyári Akadémia keretében idén augusztus 1-5. között első ízben rendeznek Bach-orgonapokot. Helyszíne a szombathelyi Kálvária-templom. A programon orgonahangversenyek, előadások, kurzusok és a *Bach-játék problémáival* foglalkozó, valamennyi résztvevő számára nyitott megbeszélések szerepelnek. A szervezők nemcsak az orgonistákat és az egyházzene-szeket várják, hanem mindazokat, akik a hangszer és irodalma iránt érdeklődnek. — Előadók: *Léon Berben* (Hága), *Kelemen József* (Ulm), *Spányi Miklós* (Liminka, Finnország), *Herbert Wulf* (Budapest), *Zászkaliczky Tamás* (Budapest). — A programhoz szabadon választhatóan augusztus 5-én

egész napos kirándulás kapcsolódik; ennek során a résztvevők felkeresik és megszóljatják Nyugat-Magyarország és Bécs számos műemlékorgonáját.

Részvételi díj: 5.000,- Ft (illetve 150 DEM külföldieknek); szállásköltség: 1) 2.900,- Ft / fő / nap (szállodai elhelyezés egy- illetve kétágyas szobákban, reggelivel), 2) 650,- Ft (kollégiumi elhelyezés étkezés nélkül); étkezés: 600,- Ft / nap (ebéd) valamint 400,- Ft / nap (reggeli); a kirándulás útiköltsége: 2.100,- Ft.

Jelentkezési határidő: 1998. június 15. További tájékoztatás: 9701 Szombathely, Pf. 397., tel.: 30 222 353, fax: 94 312 479, e-mail: emusa @ rik.bdtf.hu, internet: www.bdtf.hu/~emusa.

Orgonás mesterkurzus Siófokon

Július 29. és augusztus 9. között, az ismert Balaton parti üdülőhelyen kerül sor arra az orgonás szemináriumra, melyre a rendezők — a hívogató szerint — „pályakezdők, felsőfokú intézményekben tanulók és fiatal orgonaművészek” jelentkezését várják. „Művésztanárok: a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia egyetemi tanárai: *Lantos*

István, Lehotka Gábor, Sebestyén János, Király Csaba. A kurzus fővédnöke: Falvai Sándor, a Zeneakadémia rektora.”

Felvilágosítás és jelentkezés: 1) Harmónia Stúdió, 1142 Budapest, Szatmár u. 53., tel./fax: 1 220 9656; 2) Siófok Város Polgármesteri Hivatal, 8600 Siófok, Fő tér 1., tel.: 84 311 020, fax: 84 311 316.

David Titterington kurzusa Nagykőrösön

A Liszt Ferenc Zeneakadémia egyházzenei tanszékének rendezésében soron következő orgonakurzust David Titterington, a londoni Royal Academy of Music orgonatanácsának professzora szeptember 23. és 28. között tartja a nagykőrösi ref. templomban. (Ld. előző, „Egy orgonakurzus — tolmácsszemmel” című híradásunkat.) A szeminárium témája ezúttal *Brahms összes orgonaműve és Louis Vierne* op. 31-es „24 Pieces en style libre”

sorozata. A kurzust megelőzően, szeptember 22-én este a budavári Mátyás-templomban David Titterington magyarországi bemutatóként eljátssza *Olivier Messiaen: Le Livre du Saint Sacrement* című teljes ciklusát. Az ingyenes kurzusra passzív hallgatóként lehet jelentkezni Enyedi Pálnál (Liszt Ferenc Zeneakadémia egyházzenei tanszék, 1064 Bp. Vörösmarty u. 35.); mérsékelt áron kollégiumi szállás igényelhető.

Újabb magyar orgonista-siker külföldön

Deák László orgonaművész az ez év január 20-31-ig megrendezett *pretoriai Első Nemzetközi Unisa* (University of South-Africa) *Orgonaversenyen* harmadik helyezést ért el, valamint elnyerte a verseny különdíját is.

A benevezett 54 jelentkező közül mintegy 24 versenyző mérhette össze tudását a válogatást követően.

Deák az elmúlt év őszétől Párizsban Mme Langlais tanítványaként tökéletesíti orgonatudását.

Az idén április 29–30-án megtartott „*Concours Internationaux U.F.A.M. (Union des Femmes Artistes Musiciennes)*” versenyen, melyet Párizs városa is támogat, 21 induló közül az ún. „Honneur” kategóriában a zsűri egyhangúlag hozott határozattal nyert első díjat (Premier Prix d'unanimité).

Orgonahangversenyek

Erdélyi szász evangélikus templomok sorozatai

Ezen a nyáron az Erdélybe utazók a vidék legedekesebb, legjelentősebb orgonáit hangverseny-sorozatok keretében hallgathatják meg.

A legtöbb látogatót a *brassói Fekete-templom* vonzza, ahol minden kedden, csütörtökön és szombaton szólal meg az 1836–39-ig épült Buchholz-orgona (IV/63) valamint Carl Hesse bécsi mesternek 1861-ből származó —de a templomban csak közelmúltban felállított— hangszere (I/8).

A *nagyszombati evangélikus templomban* júniustól szeptemberig tartanak szerda esténként orgonás áhítatot, úgynevezett „*Orgelvesper*”-t. Itt ez évtől ismét hallható Erdély legnagyobb és immár felújított orgonája, mely 1915-ben az odera-frankfurti Sauer-üzemben készült (IV/78). Emellett alkalmanként Johannes Hahn 1748-ban készült 6 regiszteres pozitívja is megszólal.

Ugyanebben a nyári időszakban, de hétfő esténként kerül sor a *medgyesi vártemplom*

(Margarethenkirche) sorozatára, melyet Johannes Hahn 1752-ben épült kétmanuálos, 24 regiszteres orgonáján tartanak.

Aki pénteki napon a *segesvári várban* álló *kolostortemplomba* tér be, az az 1681-ből származó Vest-féle orgonahomlokzat mögött álló, 1905-ben épült romantikus Rieger-orgonát (III/36) hallgathatja.

Végül szombatonként orgonakoncertek hívogatják a *Fogarasba* vetődő utazót is, ahol a közelmúltban készült el az 1878-ban felállított hangszer felújítása és bővítése (Wilhelm Hörbiger, II/16). Ebben a templomba is található karorgona, mely Felmér / Felmern elnéptelenedett gyülekezetéből került ide (Johannes Prause 1780, I/6).

Ursula Philippi (Nagyszombati) híradása nyomán

Kolozsvárott a Szent Mihály-templomban 1997 nyarán

Erdély legnagyobb barokk orgona-együttesének felújítása a közelmúltban fejeződött be (ld. *Magyar Egyházzene* 3 [1995/96] 3. szám, 351-360.). A nyári időszakban azóta rendszeresen, többnyire hétfői napokon, este 7 órai kezdettel tartanak orgonahangversenyeket a templomban.

1997. június 23-án *Molnár Tünde* (Marosvásárhely) Dandrieu, Bach, Vierne, Terényi

Ede, Kozma Mátyás és Hans Peter Türk darabjaival lépett fel, június 30-án *Erich Türk* (Kolozsvár) Buxtehude-, Bach-, Brahms-, Kodály- és H. P. Türk-műveket orgonált. Július 7-én a *kolozsvári Orvosok Zenekara* előadásában, Gheorghe Mușat (trombita), Adela Fărcaș, Ruha István (hegedű), Botár Katalin (orgona) közreműködésével és Ruha István vezényletével Char-

pentier, Bach, Händel és Massenet egy-egy kompozíciója volt hallható. Július 14-én *Deák László és Kecskés Monika* (Budapest) koncertjén Tunder, Bach és Böhm művei valamint Viadana és Banchieri két orgonára írt darabjai hangzottak fel. Ugyancsak kétorgonás illetve négykezes hangversenyre került sor július 21-én *Magyari Zita és Barta Zsuzsa* (Kolozsvár) közreműködésével, műsorukon Bach, Albrechtsberger, Mozart, Beethoven, Schubert és Lachner művei szerepeltek. Július 28-án *Eckart Schlandt* (Brasó) tolmácsolásában Dandrieu, Bruhns, Bach, Mendelssohn és Brahms kompozícióit hallhatta a közönség. Július 31-én —kivételesen csütörtökön— az olaszországi *Horváth László* (hegedű)

és a kolozsvári *Botár Katalin* (orgona) kamaraestjükön Locatelli-, Bach-, Veracini-, Giazotto-, Gluck-, Vieuxtemps- és Massenet-műveket játszottak. Augusztus 4-én *Kovács László Attila* (Kolozsvár) előadásában Bach, Mendelssohn és Hidas darabjai csendültek föl, augusztus 11-én *Theo Hameln* (Segesvár) Bach, Bruhns, Walond, Durand, Mendelssohn és Brahms kompozícióit adta elő. Augusztus 18-án *Várallyay Róbert* (Gyöngyös) Bach orgonadarabjaiból nyújtott válogatást, végül szeptember 8-án *Finta Gergely* (Budapest) Buxtehude-, Bach-, Böhm- és Gabrieli-műveket orgonált.

Budapest, Mátyás-templom

A budavári Nagyboldogasszony (Mátyás)-templom ezidén is megrendezi hagyományos ingyenes orgonakoncert-sorozatát, melynek művészeti vezetője a templom orgonása, *Hock Bertalan*. A sorozatot a Westdeutsche Landesbank (Hungaria), az Air France, a Francia Intézet, az Olasz Kultúrintézet, az Osztrák Kulturális Intézet valamint a Hilton-szálló támogatja. A vasárnap es-

téenként 1/2 8 óraker kezdődő hangversenyeken a következők működnek közre: május 3-án *Bernhard Gferrer*, Salzburg (Bach, Mozart, Mendelssohn, Rheinberger, Guilmant, Gigout), május 7-én *Kiss Mariann*, Szeged (Bach, Liszt, Franck), június 7-én *Georg Stockreiter*, Ausztria, június 21-én *Heribert Friedrich Klein*, Németország, július 26-án *Emanuel Amtmann*, Ausztria.

Szeged-Rókus

A templom immár hagyományos tavaszi sorozatában szerdánként este 7 órai kezdettel tartottak hangversenyeket.

Április 22-én *Kecskés Monika* (Budapest) orgonált, fuvolán közreműködött *Sutyinszki Beáta*. Műsorukon Telemann, Liszt, Alain, Duruflé és Fukushima egy-egy kompozíciója hangzott fel. Április 29-én *Pálár János* (Budapest) orgonahangversenyén a *Kardos Pál Nőikar* közreműködésével (vez. Ordasi Péter) Bach-, Schumann-, Liszt-, Brahms-, Fauré- és Kodály-művek valamint imp-

rovizációk voltak hallhatók, május 13-án a nagykőrösi *Dávid István* (orgona) és *Felletár Melinda* (hárfa) Bach, Couperin, Händel, Mendelssohn, Franck és Respighi darabjait adta elő. Május 20-án a bécsi *Róth Márton* (orgona) és *Bonecz Tamás* (ének) Buxtehude, Bach, Franck és Eben kompozícióival lépett fel, végül május 27-én *Kiss Mariann* (Szeged) Bach-, Zipoli- és Franck-műveket orgonált, a hangversenyen a *Szegedi Konzeratórium ütőhangszeres együttese* működött közre Siklósi Gábor vezetésével.

Budapest-Zugló

A Páduai Szent Antal-templomban a fővárosi és a zuglói önkormányzat támogatásával általában szombat este 7 órai kezdettel rendeznek hang-

versenyeket. Április 4-én a *templom énekkara* és a *Hunyadi Mátyás Gimnázium kórusa* Sajó József vezényletével Bach 182. (Himmelskönig, sei will-

kommen) és 6. (Bleib bei uns) kantátáját adta elő, április 25-én *Jeong Hyun-Hee* (Dél-Korea) és *Sztahura Ágnes* (Budapest) Bach-, Mendelssohn-, Liszt- és Hidas-műveket orgonált, május 16-án *Deák László* (Budapest) de Grigny, Liszt, Jean-Louis Florentz, Mendelssohn és Duruflé kompozícióit szólaltatta meg. A sorozat ősszel, szept-

tember 12-én folytatódik, amikor *Dávid István* (Nagykőrös) előadásában Brahms orgonaművei hallhatók. Szeptember 26-án *Wolfgang Capek* (Bécs) Lemmens, Guilmant, Mulet és Dupré darabjaival, október 10-én *Kecskés Monika* (Budapest) Guilmant, Bach, Reger, Duruflé és Hidas kompozícióival lép fel.

Nagykőrös, református templom

A templom új orgonáján (ld. írásunk lapunk ezen számának 249–256. oldalán) általában vasárnap este 7 órai kezdettel — „*Öt évszázad orgonazenéje*” címmel— tartanak hangversenyeket. Nyáron és ősszel folytatódik a sorozat.

Augusztus 9-én *Karasszon Dénes és Karasszon Dezső* (Debrecen) gordonka-orgona-hangversenye hallható.

Szeptember 6-án *Méhes Balázs* (Kecskemét) Guilmant-, Franck- és Liszt-műveket ad elő.

A szeptember 21–26-ig tartó orgonakurzus keretében (ld. külön híradásunkat) 21-én, hétfőn *David Titterington* (London) Widor V. orgonaszimfóniáját játssza, 25-én, pénteken a *kurzus résztvevőinek* Brahms- és Vieme-darabokból összeállított koncertjét hallhatják az érdeklődők.

Október 11-én *Gárdonyi Zsolt* (Würzburg) Gárdonyi Z. és Gárdonyi Zs. kompozícióiból játszik.

Az évadot november 8-án *Dávid István*nak, a templom orgonásának hangversenye zárja.

Közlemény

A Magyar Egyházzenei Társaság az 1996. évi CXXVI., úgynevezett „1%-os” törvény alapján —tagságának és támogatóinak rendelkezése nyomán— 1997-ben 92.321,- Ft bevételhez jutott. A tv. 6. § (3) bekezdése előírja az összeg felhasználásáról sajtóközlemény közzétételét, melynek a Társaság ezúton tesz eleget. Az APEH által átutalt fenti összeg az alábbi kiadá-

sok fedezetül szolgált: 1) nyomdászamlá (Dobszay László, Bevezetés a gregorián énekbe, 83.444,- Ft, bizonylatszám: 97/109, pozíciószám: 26/2; 2) kiadványterjesztés (hirdetési költség, 20.000,- Ft, bizonylatszám: 224472, pozíciószám: 25/8.

Magyar Egyházzenei Társaság

ÚJ KIADVÁNYOK

Lapunk szemle-rovatában egyelőre csak olyan kiadványok —könyvek, folyóiratok— ismertetése olvasható, melyekről könnyebb 'objektív', azaz mindenki számára érthetően megindokolt ítéletet mondani (ld. vezércikkünket lapunk III. évfolyamának 2. számában). — A rendszerváltással megszűnt a kulturális termékek kiadásának állami monopóliuma, s ez e területen is utat nyitott a közösségi és egyéni kezdeményezések